

**Pamięć przeszłości
pokolenia
transformacji**

Krzysztof Malicki

Pamięć przeszłości pokolenia transformacji

Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR
Warszawa 2012



Recenzent: dr hab. Piotr T. Kwiatkowski

Projekt okładki i stron tytułowych: Katarzyna Juras

Redaktor prowadząca: Agnieszka Szopińska

Redakcja i korekta: Zofia Kozik

© Copyright by Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2012

ISBN 978-83-7383-569-6

Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.
ul. Krakowskie Przedmieście 62, 00-322 Warszawa
tel./faks 22 826 59 21, 22 828 95 63, 22 828 93 91
dział handlowy: jak wyżej, w. 105, 108
e-mail: info@scholar.com.pl
www.scholar.com.pl

Wydanie pierwsze

Skład i łamanie: WN Scholar (*Stanisław Beczek*)

Druk i oprawa: Wrocławska Drukarnia Naukowa PAN.

Spis treści

Wstęp	9
-----------------	---

Rozdział 1

Spółeczna pamięć przeszłości i jej rola w okresie transformacji	14
1.1. Społeczny kontekst badań: pamięć o przeszłości w polskim dyskursie publicznym po 1989 r.	14
1.2. Teoretyczny kontekst badań: teorie społecznej pamięci przeszłości	25
1.3. Młodzież okresu transformacji jako pokolenie	29
1.4. Pokolenie a pamięć przeszłości	34

Rozdział 2

Charakterystyka badań: problematyka i procedura	38
2.1. Problemy badawcze	38
2.2. Operacjonalizacja problematyki badawczej	49
2.3. Technika sondażu ankietowego	52
2.4. Dobór próby i procedura badań	53

Rozdział 3

Mędzy bohaterstwem a egzystencją w szarej codzienności. Pamięć rodzinna młodych Polaków	56
3.1. Transmisja pamięci o przeszłości: rozmówcy i tematy	56
3.2. Znajomość rodzinnej historii	59
3.3. Przeszłość w zwierciadle rodzinnych pamiątek	65
3.4. Przeszłość jako przedmiot rodzinnych wspomnień i różnic zdań	66

Rozdział 4

Kanony postaci, wydarzeń i miejsc historycznych	77
4.1. Kanony i ich rola w poznawaniu pamięci przeszłości	77
4.2. Historyczne wzorce osobowe	81
4.3. Kanon postaci historycznych	83
4.4. Kanon wydarzeń historycznych	90
4.5. Kanon miejsc historycznych	97

Rozdział 5

Pamięć „żywa” – pamięć „martwa”. Przeszłość i sposoby jej doświadczania w życiu codziennym	102
5.1. Charakterystyka wybranych typów pamięci	102
5.2. Pamięć w wymiarze rodzinnym, lokalnym, narodowym . . .	106
5.3. Pamięć antykwaryczna, historyczna, monumentalna	111

Rozdział 6

Terytorialny kontekst pamięci przeszłości	116
6.1. Polski regionalizm a badania pamięci	116
6.2. „Historyczne centra” i „historyczne peryferie”. Świadomość wyjątkowości przeszłości lokalnych wspólnot	122
6.3. Pogranicze narodowe pograniczem pamięci? Postawy wobec przeszłości na obszarach peryferyjnych	127

Rozdział 7

Młodzież wobec miejsc pamięci oraz obrzędów upamiętniających przeszłość	141
7.1. Rola miejsc pamięci w kształtowaniu pamięci przeszłości	141
7.2. Miejsca historyczne ważne dla młodzieży ze względów osobistych	144
7.3. Akceptowane i kwestionowane rodzaje tematyki upamiętniania przeszłości	147
7.4. Obrzędowe kontakty z przeszłością i ocena ich atrakcyjności	152

Rozdział 8

II wojna światowa w świadomości młodych Polaków	157
8.1. Główne obszary analizy	157
8.2. Wybrane elementy pamięci o II wojnie światowej	160
8.3. Postawy wobec konfliktów o pamięć	165
8.4. Ocena polskiej historii i opinie o roli państwa w polityce pamięci	167
8.5. Auschwitz, Jedwabne, szmalcownicy. Co łączy, a co dzieli pamięć młodych Polaków i Żydów?	169

Rozdział 9

„Nudna, statyczna, nieaktualna”. Opinie młodzieży o polskiej edukacji historycznej	177
--	-----

9.1. Jak opowiadać historię, czyli sposoby uatrakcyjnienia szkolnego przekazu wiedzy o przeszłości	177
9.2. Historia niedopowiedziana, czyli jakich zagadnień brakuje na lekcjach historii	186
9.3. Przyczyny braku zainteresowania historią wśród młodzieży	188

Rozdział 10

Pamięć przeszłości pokolenia transformacji a postulaty pamięci ponadnarodowej i europejskiej	191
10.1. Podsumowanie i wnioski	191
10.2. Narodowa martyrologia czy europejski uniwersalizm? Spór na przykładzie Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku	199
10.3. Jakiej historii chcą dziś młodzi Polacy?	203
Bibliografia	208